

De internationale beweging van het Rode Kruis en de Rode Halve Maan en het internationaal humanitair recht

Historische evolutie

Rode Kruis
Vlaanderen

Inhoud

WOORD VOORAF.....	1
TIJDSLIJN.....	2
GEBOORTE VAN EEN HUMANITAIRE BEWEGING.....	3
Geschiedenis van een idee.....	3
Een historisch verdrag.....	3
De emblemen.....	3
De nationale verenigingen.....	3
DE EERSTE WERELDOORLOG.....	4
De bezoeken aan de krijgsgevangenen.....	4
De bescherming van de gewonden.....	4
Een oproep tegen het gebruik van gas.....	5
De bescherming van de burgerbevolking, een noodzaak.....	5
HET INTERBELLUM.....	6
De bescherming van de burgerbevolking, onderbroken projecten.....	6
DE TWEDE WERELDOORLOG.....	6
De bescherming van de burgerbevolking, een omstreden onderwerp.....	6
NA DE TWEDE WERELDOORLOG.....	7
Universele regels voor de bescherming van de burgerbevolking.....	7
Het ICRC denkt na en zet zich in.....	7
De bescherming van cultureel erfgoed.....	8
VAN DE TWEDE HELFT VAN DE 20E EEUW TOT VANDAAG.....	9
De bescherming van de kinderen.....	9
Nee tegen landmijnen.....	10
Nee tegen clustermunities.....	10
WAAROM IS HET INTERNATIONAAL HUMANITAIRE RECHT BELANGRIJK?.....	11
Wat als het niet zou bestaan?.....	11
Het internationaal humanitaire recht uitvoeren en naleven.....	11
I. Het klassieke strafrechtstelsel.....	11
II. Het overgangsrechtstelsel, een onmisbare aanvulling op het klassieke strafrechtstelsel.....	13
WOORDENLIJST.....	14
DE 7 FUNDAMENTELE PRINCIPES VAN DE RODE KRUIS BEWEGING.....	17
BRONNEN.....	17
CONTACTEN.....	18

Coördinatie: Delphine De Bleeker - verantwoordelijke van de dienst Internationaal humanitair recht (IHR)

Redactie: Laetitia Dupaix - coördinatrice Mouvement International Migration voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Editing: Céline Landuyt en Laureline Nootens - coördinatrices voor de IHR-projecten

Damien Hachez - coördinator Rode Kruis Jeugd voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Catherine Souchon - coördinatrice Sociale Actie voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

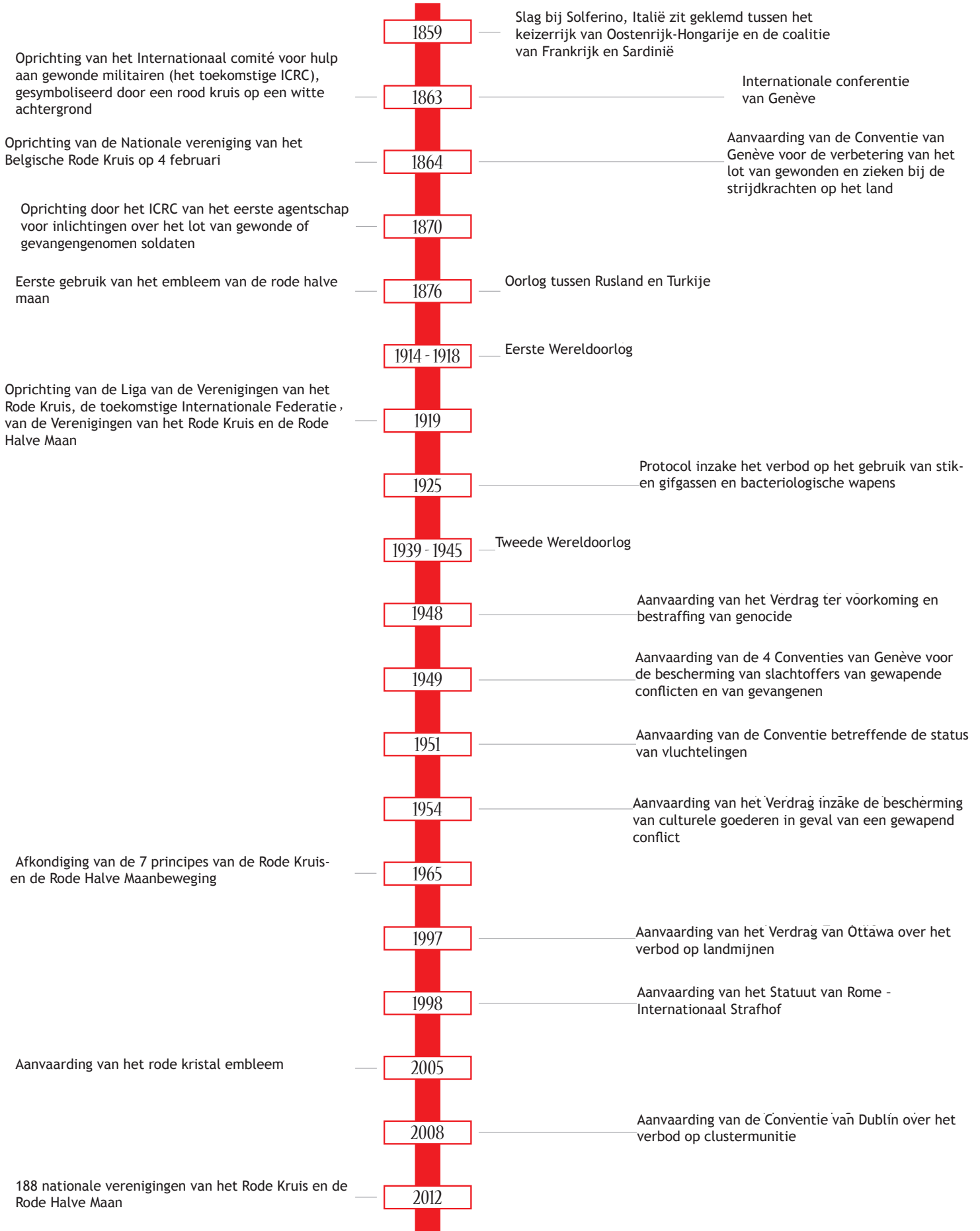
Het Koninklijk Museum van het Leger en de Krijgsgeschiedenis en het Belgische Rode Kruis bieden de mogelijkheid om de geschiedenis van de gewapende conflicten vanuit een humanitair oogpunt te benaderen.

Deze benadering van de militaire geschiedenis is gericht op het ontwikkelen van een verantwoordelijk en solidair gedrag bij jongeren. Dit thematische dossier vervolledigt de rondleiding “Internationaal humanitair recht” voorgesteld door de educatieve dienst van het Museum.

Aan de hand van dit document zullen de leerkrachten de elementen en evoluties van dit recht beter kunnen inschatten, zodat ze het onderwerp in de klas nauwkeuriger zullen kunnen benaderen.

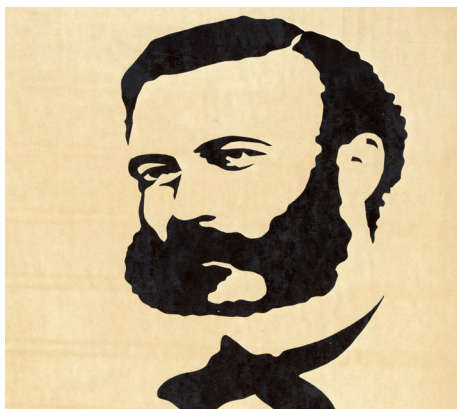
De animatoren van het Belgische Rode Kruis kunnen de leerkrachten in hun sensibiliserings- en opleidingsacties met aangepaste pedagogische hulpmiddelen bijstaan.

Tijdslijn

G EBOORTE VAN EEN HUMANITAIRE BEWEGING

Geschiedenis van een idee

© ICRC

Gewapende conflicten hebben zich steeds volgens bepaalde regels afgespeeld, maar deze waren lange tijd aan een bepaalde context verbonden en varieerden naargelang de periode, de plaats, de moraal, de samenleving,...

Het is pas in de 19e eeuw dat deze regels een universele draagwijdte krijgen, onder andere dankzij het initiatief van Henry Dunant.

Op 24 juni 1859 wordt deze zakenman uit Genève geconfronteerd met het gruwelijke schouwspel van 40.000 doden en gewonden op het slagveld van Solferino tijdens het conflict tussen de Oostenrijkse en Franse legers. Hij is verbolgen over het feit dat de slachtoffers aan hun lot worden overgelaten; samen met de burgerbevolking organiseert hij daarom de hulpverlening. Hij maakt daarbij geen onderscheid tussen de verschillende nationaliteiten, want zijn lijfspreuk is: "Tutti fratelli", allemaal broeders.

In 1862, wanneer hij terug in Zwitserland is, publiceert hij onder de titel "Een herinnering aan Solferino" een echt pleidooi voor menselijkheid en verzamelt enkele van zijn landgenoten rond zijn humanitaire ideeën.

In 1863 wordt op basis van de voorstellen van Henry Dunant een permanent comité voor hulpverlening aan gewonde soldaten opgericht; in 1876 wordt dat het Internationaal Comité van het Rode Kruis (ICRC). Dat comité krijgt als opdracht neutrale en onpartijdige bescherming en bijstand aan de slachtoffers van gewapende conflicten te verlenen.

Onder impuls van de stichtende leden van het ICRC roept de Zwitserse regering in 1864 een diplomatieke conferentie bijeen, waaraan zestien staten zullen deelnemen. Ze werken er de Conventie van Genève uit, voor de verbetering van het lot van de gewonden en zieken bij de strijdkrachten op het land.

Een historisch verdrag

© ICRC

De Conventie van Genève uit 1864 legt de basis van het moderne internationaal humanitair recht (IHR).

De belangrijkste eigenschappen van het verdrag zijn:

- permanente schriftelijke normen met universele draagwijdte, die de slachtoffers van conflicten beschermen;
- een multilateraal verdrag, dat open staat voor alle staten;
- de verplichting om aan alle zieke en gewonde soldaten, zonder onderscheid, zorgen te verlenen;
- het respect voor het medisch personeel, evenals voor het medisch materiaal en de medische voorzieningen gekenmerkt door een embleem (een rood kruis op een witte achtergrond).

De emblemen

Het rode kruis op een witte achtergrond wordt in 1863 het symbool van de neutrale¹ hulpposten en het verzorgingspersoneel. Het symbool wordt tijdens de diplomatieke conferentie van 1864 formeel aanvaard.

Tijdens de oorlog die van 1876 tot 1878 tussen het Russische en het Ottomaanse keizerrijk woedt, aanvaardt het ICRC de facto de rode halve maan. In 2005 wordt een bijkomend teken erkend: het rode kristal op een witte achtergrond.²

De nationale verenigingen

De eerste nationale verenigingen van het Rode Kruis, waaronder het Belgische Rode Kruis, zien het licht in 1864. Oorspronkelijk worden ze gesticht om in vredetijd de hulpverlening aan de militaire gezondheidsdiensten in oorlogstijd voor te bereiden. Later gaan de nationale verenigingen hun activiteiten uitbreiden en worden ze op vele domeinen actief. Tegelijkertijd wordt de hulpverlening aan militaire slachtoffers geleidelijk ingeperkt, ten voordele van hulpverlening aan burgerlachtoffers.

In 1870 ziet het eerste agentschap voor inlichtingen³ over het lot van militaire gewonden of gevangenen het licht.

¹ Zie p. 17: De fundamentele principes van de Rode Kruisbeweging

² Voor bijkomende informatie over de emblemen: zie www.icrc.org

³ Zie woordenlijst

DE EERSTE WERELDOORLOG

Wanneer de Eerste Wereldoorlog uitbreekt, bestaan er reeds enkele juridische bepalingen met betrekking tot krijgsgevangenen en oorlogsslachtoffers. Deze zijn echter uiterst beperkt.

Het vertrouwen in de mensheid, eigen aan het einde van de 19e eeuw, Wanneer de Eerste Wereldoorlog uitbreekt, bestaan er reeds enkele juridische bepalingen met betrekking tot krijgsgevangenen en oorlogsslachtoffers. Deze zijn echter uiterst beperkt. Het geweld van de Eerste Wereldoorlog spoort het ICRC echter aan om zijn acties uit te breiden. Daardoor kan ook het IHR zich verder ontwikkelen.

De bezoeken aan de krijgsgevangenen

© ICRC- VON TOGGENBURG Christoph

In 14-18 spreken de internationale verdragen zich slechts heel theoretisch uit over de rol die het ICRC in de krijgsgevangenenproblematiek kan spelen⁴. De afgevaardigden van het ICRC nemen initiatieven die niet voorzien werden in de onvolledige teksten en gaan actief bij krijgsgevangenen op bezoek. Op neutrale⁵ onpartijdige⁶ wijze peilen ze naar de leefomstandigheden in gevangenschap. Op basis van hun bezoeken stellen ze rapporten met aanbevelingen op. Deze verslagen worden vervolgens naar de landen gestuurd waar mensen worden vastgehouden.

In oktober 1914 opent het ICRC een internationaal agentschap in Genève. Dat agentschap vergaart fiches en lijsten met de vragen vanwege ongeveer vijf miljoen krijgsgevangenen. Op die manier kunnen de families via het ICRC pakketten naar de gevangenen opsturen, evenals de zogenaamde Rode Kruisberichten⁷.

De bescherming van de gewonden

©BRK

De Eerste Wereldoorlog eist meer dan 25 miljoen vermisten en gewonden⁸. De soldaten worden geconfronteerd met zeer moeilijke omstandigheden terwijl ze vechten in de vochtige en ongezonde loopgraven. Vele gewonde soldaten sterven tijdens het transport naar de hulpverleners.

Van bij het begin van de oorlog zet het ICRC zich in om de vrijlating van zieke en gewonde krijgsgevangenen te bekomen, zoals dat in de Conventie van Genève van 1864 voorzien is.

Op 26 april 1917 doet het ICRC ook een oproep aan alle oorlogvoerende staten om de krijgsgevangenen die al lang in gevangenschap zitten of met zware psychologische problemen te repatriëren.

In België is koningin Elisabeth sterk bij de humanitaire kwesties betrokken. Op 4 augustus 1914 vraagt ze aan dokter Antoine Depage om in het paleis van Laken een antenne van het Rode Kruis te monteren, om zo hulp te bieden aan de eerste gewonden van de forten rond Luik. Er worden ziekenhuizen opgericht, waaronder dat van Adinkerke dat meteen een referentie ter zake wordt.

© KLM- Koningin Elisabeth.

⁴ Conventie van Den Haag in 1907 en resolutie van de internationale conferentie van het Rode Kruis in 1912 in Washington

⁵ Zie p. 17: De fundamentele principes van de Rode Kruisbeweging

⁶ Id.

⁷ Zie woordenlijst: boodschappen van het Rode- Kruis

⁸ Voor bijkomende informatie, zie het KLM-dossier: Bloed, slijk en tranen. De Grote Oorlog in het Legermuseum.

Een oproep tegen het gebruik van gas

© ICRC 1914-1918. Franse brancardiers in een loopgraaf

In de loop van de Eerste Wereldoorlog worden er nieuwe wapens en technieken ontwikkeld, zoals de luchtvaart of de machinegeweren. Er komen ook andere wapens op, die het respect voor de principes van het IHR in het gedrang brengen.

Op 22 april 1915 wordt bijna 150 ton chloor over het Vlaamse front in België verspreid. Honderden soldaten sterven een verstikkingsdood. Er wordt gezegd dat “ze verdrinken op het vasteland”. De twee strijdende partijen gebruiken vervolgens ook mosterdgas, dat de huid verbrandt en blind maakt.

Op 6 februari 1918 doet het ICRC een oproep tegen het gebruik van giftige gassen. Het comité bestempelt het gas als een “barbaarse uitvinding” en protesteert krachtig tegen deze “criminele” manier van oorlogvoeren⁹. Het is echter pas in 1925 dat het protocol van Genève over het verbod op het gebruik van stik- en gifgassen en bacteriologische wapens het licht ziet.

De bescherming van de burgerbevolking, een noodzaak

© BRK - Rode Kruisberichten

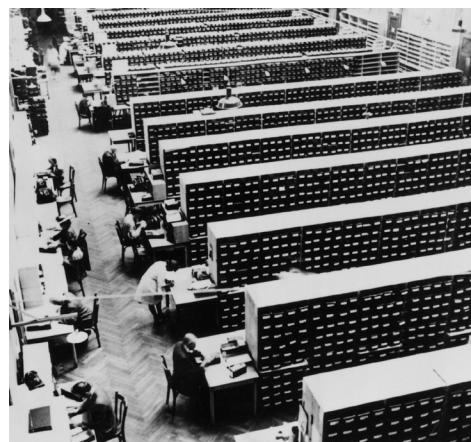
Dankzij haar initiatiefrecht bekommert het ICRC zich van zodra de oorlog uitbreekt, ook om het lot van de burgerbevolking. Bij gebrek aan een mandaat kan het comité echter niets anders doen dan in allerijl te improviseren. Toch wordt hier de basis van de hulpverlening aan de burgerbevolking in oorlogstijd gelegd. In de loop der jaren zal dit beleid verder worden uitgewerkt, om uiteindelijk tot het middelpunt van de humanitaire activiteiten uit te groeien.

Het ICRC richt binnen het Internationaal Agentschap voor Krijgsgevangenen een civiele afdeling op. Deze sectie houdt zich bezig met alle burgers die worden beschouwd als oorlogsslachtoffers, zowel in vijandelijke landen als op bezet grondgebied.

De belangrijkste activiteiten van deze dienst zijn het overbrengen van de briefwisseling aan burgers, het ondernemen van de nodige stappen bij de overheden voor het bekomen van officiële documenten en het evacueren van zwaar gewonde of zieke burgers. De afdeling stuurt ook pakketten op en staat mensen bij wanneer ze een verzoek om gratie willen indienen. Op vraag van de families spoort de dienst

eveneens vermisten op en worden de overlijdensakten van burgers overleden in bezet of vijandelijk gebied overgemaakt. De afgevaardigden van het ICRC kunnen gevangengenomen burgers in specifieke of militaire kampen bezoeken.

Na de oorlog zet de burgerafdeling zijn activiteiten verder door de briefwisseling die tussen 1914 en 1918 niet was afgeleverd, door te sturen.

© ICRC - het Agentschap voor Krijgsgevangenen

⁹ ICRC, “Tachtig jaar preventie tegen het gebruik van biologische en chemische wapens”, 10.06.2005, <http://www.icrc.org/fre/resources/documents/misc/gas-protocol-100605.htm>

HET INTERBELLUM

De Eerste Wereldoorlog was verondersteld een einde aan alle oorlogen te maken. Het behoud van de vrede wordt een fundamenteel gegeven en de Rode Kruisbeweging organiseert hiernaar. De zaken zullen echter heel anders verlopen. De wonden van de Eerste Wereldoorlog, de financiële rampen en de opkomst van het nationalisme leiden tot een aantal nieuwe conflicten. Het Rode Kruis ontplooit daarbij zijn activiteiten, zowel in Europa, als in Azië, Afrika en Latijns-Amerika.

Het ICRC wordt vervolgens met **interne conflicten** geconfronteerd, met een toenemend aantal burgerslachtoffers. De nodige wettelijke basis bestaat echter niet. Ondanks alle inspanningen om er voor te zorgen dat overheden nieuwe wetten aannemen ter bescherming van burgers, heeft dit juridisch vacuüm na 1939 rampzalige gevolgen.

De bescherming van de burgerbevolking, onderbroken projecten

Het is slechts na de Eerste Wereldoorlog dat de term "burger" officieel wordt gebruikt om een niet-gewapende of niet-strijdende inwoner van de vijandelijke bevolkingsgroep aan te duiden.

In 1929 vragen verschillende staten aan het ICRC om een commissie op te richten die de kwestie van de burgerbevolking in de oorlog aankaart. Dit leidt tot een ontwerpverdrag over de burgerbevolking, dat in 1934 tijdens de Internationale Conferentie van het Rode Kruis in Tokio wordt besproken.

Spijtig genoeg is het politieke klimaat op dat ogenblik echter niet gunstig voor de ondertekening van een dergelijk akkoord.

In 1938 wordt een nieuw ontwerpverdrag over de bescherming van de burgerbevolking door een comité voorbereid en tijdens een conferentie aanvaard. Het ontwerpverdrag wordt echter verworpen door de staten die zich uitsluitend op de bescherming van de eigen strijdkrachten concentreren.

Deze projecten zijn voorbeelden van de talrijke pogingen die tijdens het interbellum worden ondernomen om de bescherming van burgers tijdens gewapende conflicten te bepalen en te verbeteren.

DE TWEDE WERELDOORLOG

© BRK - Rode Kruisberichten

De Tweede Wereldoorlog eist een zware tol van de burgerbevolking, er vallen meer dan 40.000.000 slachtoffers. Ter vergelijking: bij de militairen vallen ongeveer 20.000.000 doden. De willekeurige bombardementen¹⁰ op steden (zoals Londen, Dresden, Coventry, Rotterdam, enz.) en de massamoorden maken miljoenen burgerslachtoffers en zorgen voor ontelbare vluchtelingen.

Het ICRC moet met talrijke uitdagingen af rekenen. Op de vijf continenten tegelijkertijd moet het ICRC doorlopende humanitaire acties ondernemen, wat uiteraard gigantische menselijke en financiële middelen vereist. Meer dan vijftig ICRC delegaties zijn tijdens het conflict actief.

De bescherming van de burgerbevolking, een omstreden onderwerp

© ICRC

Het ICRC moet zijn humanitaire activiteiten ook diversifiëren. Naast de traditionele taken ten voordele van krijgsgevangenen (bezoek aan de gevangenenkampen en de oprichting van een centraal agentschap voor inlichtingen over gevangenen) moeten er ook inspanningen voor de burgerbevolking worden geleverd. Zo wordt er een hulpactie voor de bestrijding van de hongersnood in Griekenland of tegen het voedselgebrek op de Kanaaleilanden gelanceerd.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog wordt het optreden van het Rode Kruis in vraag gesteld. Er wordt de organisatie aangewreven niet voldoende druk te hebben uitgeoefend en niet voldoende risico's te hebben genomen. Het kwam er echter op aan om de hulp die aan de krijgsgevangenen kon worden geboden, niet in het gedrang te brengen¹¹.

¹⁰ Bombardementen die geen onderscheid tussen militaire of burgerlijke doelwitten maken.

¹¹ Voor bijkomende informatie, zie het artikel op de website van het ICRC: "Le CICR, 1939-1945: face à l'Holocauste", 02.02.2005

NA DE TWEEDE WERELDOORLOG

Na de Tweede Wereldoorlog bevindt het ICRC zich in een tegenstrijdige positie. Zijn humanitaire optreden tijdens het conflict – in het bijzonder de hulp aan de krijgsgevangenen – wordt ruimschoots geprezen. Dit levert de organisatie trouwens een internationale erkenning onder de vorm van een Nobelprijs voor de Vrede op. Daarnaast verwijten sommigen echter – meer bepaald de landen van Oost-Europa – het ICRC grote inefficiëntie met betrekking tot de miljoenen slachtoffers van de Holocaust. Ook de naoorlogse inspanningen om de verslagen bevolkingen, onder andere in Duitsland, ter hulp te komen, worden als onvoldoende geacht.

1948: Verdrag ter voorkoming en bestraffing van genocide.

Dit verdrag is vooral het werk van één man, Raphael Lemkin, een Amerikaanse jurist van Pools-joodse afkomst. Op het einde van de Tweede Wereldoorlog creëert hij het neologisme “genocide” om de gruwelijkheden van de oorlog aan te duiden. Het verdrag volgt op een resolutie van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties van 21 december 1947, waarin genocide wordt erkend als een internationale misdaad die nationale en internationale aansprakelijkheid van individuen en staten impliceert.

Er zijn 142 staten partij bij het verdrag en 1 staat heeft ze ondertekend (mei 2012).

Universele regels voor de bescherming van de burgerbevolking

Om de tekortkomingen van het IHR weg te werken, vooral met betrekking tot de burgerslachtoffers van gewapend geweld, stuurt het ICRC op de herziening en de uitbreiding van de Conventies van Genève aan. Het doel is een herhaling van de gruwel van de laatste oorlog te voorkomen.

In augustus 1949 leidt deze oefening tot de aanvaarding van vier fundamentele teksten door een diplomatieke conferentie. De vierde tekst heeft het expliciet over de plichten van de strijdende partijen tegenover de burgerbevolking.

De vier **Conventies** van Genève van 1949:

- voor de verbetering van het lot van gewonden en zieken bij de strijdkrachten op het land voor de verbetering van het lot van gewonden, zieken en schipbreukelingen van de strijdkrachten op zee
- betreffende de behandeling van krijgsgevangenen
- betreffende de bescherming van burgers in oorlogstijd

Alle staten hebben de vier Conventies van Genève van 1949 **onderschreven**¹².

De regels zijn dus **universeel**¹³.

Het ICRC denkt na en zet zich in

In het begin van de jaren '50 start het ICRC met een grote denkoefening over het verbod op bombardementen in dichtbevolkte gebieden en het gebruik van massavernietigingswapens.

Op operationeel vlak en in overeenstemming met haar mandaat blijft de organisatie zich inzetten voor het verlichten van oorlogsleed: hulpacties aan de burgerbevolking, repatriëring van krijgsgevangenen, hulp aan vluchtelingen en ontheemden.

1951: Conventie betreffende de status van vluchtelingen

Na de Tweede Wereldoorlog telt Europa over het volledige continent miljoenen ontheemden. Om deze mensen ter hulp te komen, wordt in 1946 de Internationale Vluchtelingenorganisatie (IVO) opgericht. In 1949 richt de Verenigde Naties (VN) het Hoog Commissariaat voor Vluchtelingen (UNHCR) op, die belast wordt met het voorbereiden van een internationale conventie over vluchtelingen.

De tekst is oorspronkelijk bedoeld voor Europese vluchtelingen die tijdens de Tweede Wereldoorlog werden verplaatst. De aanvaarding van het Protocol van Bellagio in 1967 breidt de bescherming uit naar de volledige wereldbevolking.

Artikel 13 – 1) Elke persoon heeft het recht zich vrij te verplaatsen en zijn woonplaats binnen een staat te kiezen. 2) Elke persoon heeft het recht gelijk welk land te verlaten, met inbegrip van het zijne, en naar zijn land terug te keren.

Artikel 14 – 1) In geval van verdrukking heeft elke persoon het recht asiel te zoeken en in een ander land asiel te krijgen. 2) Dit recht kan niet worden ingeroepen in geval van een echte misdaad van gemeen recht of in geval van handelingen die in strijd zijn met de doelstellingen en de principes van de Verenigde Naties.

Er zijn 145 staten partij bij de Conventie en 145 staten hebben het protocol onderschreven (mei 2012).

¹² Zie woordenlijst: conventie

¹³ Zie p. 17 De fundamentele principes van de Rode Kruisbeweging

© ICRC - Vluchtelingen, Rwanda

De Koude Oorlog plaatst het ICRC formeel op het internationale toneel. De organisatie krijgt de kans om als humanitaire organisatie een neutrale schakel tussen Oost en West te zijn. De Griekse **burgeroorlog**¹⁶, de Korea oorlog, de crisis van het Suezkanaal, de Hongaarse opstand of de raketten crisis in Cuba zijn voorbeelden waarin de **neutraliteit**¹⁴ van het ICRC al een even grote rol als zijn **onpartijdigheid** speelt.

De bescherming van culturele goederen

Militaire operaties veroorzaken dikwijls de vernieling van cultureel erfgoed en gebedsplaatsen. Dat patrimonium is niet enkel voor één bepaald land belangrijk, maar behoort in feite toe aan de volledige wereldbevolking. Het verlies van dergelijk erfgoed wordt in 1954 door de internationale gemeenschap erkend in Den Haag, met het Verdrag inzake de bescherming van culturele goederen in geval van een gewapend conflict. Tegelijkertijd wordt er ook een protocol over de bescherming van dit erfgoed in geval van bezetting aanvaard. Hoewel het verdrag

de bescherming van het culturele erfgoed weliswaar versterkt, worden de bepalingen niet altijd toegepast. Een tweede protocol, van 26 maart 1999, tracht dit probleem te verhelpen: er wordt een “versterkte bescherming” voorzien voor de culturele goederen die van groot belang zijn voor de mensheid. Er zijn 124 staten partij bij het verdrag en 4 staten hebben het ondertekend; 100 staten hebben het eerste protocol onderschreven en 1 staat heeft het ondertekend; 65 staten hebben het tweede protocol onderschreven en 13 staten hebben het ondertekend (mei 2012).

© ICRC - Dresde 1945

© ICRC-KOKIC, Marko - AFGHANISTAN Kabul

¹⁴ Zie p. 17 De fundamentele principes van de Rode Kruisbeweging

¹⁵ Zie p. 17 De fundamentele principes van de Rode Kruisbeweging

¹⁶ Zie woordenlijst: Gewapend conflict

VAN DE TWEEDE HELFT VAN DE 20E EEUW TOT VANDAAG

Het ICRC blijft alle regeringen voortdurend aansporen om het internationaal humanitair recht aan te passen aan de evolutie van de conflicten, in het bijzonder aan de evolutie van de moderne oorlogvoering, om slachtoffers van conflicten een meer doeltreffende bescherming te kunnen bieden.

De tweede helft van de 20e eeuw wordt gekenmerkt door de oorlogen rond dekolonisering en voor bevrijdingsoorlogen, en oorlogen in Korea (1950-1953) en Vietnam (1965-1975). Het aantal burgerslachtoffers overstijgt weer de militaire slachtoffers. De verhouding loopt op tot 90%.

De nationale bevrijdingsoorlogen beïnvloeden de handelswijze van het ICRC. Het IHR was voordien inderdaad enkel van toepassing op **internationale gewapende conflicten**. Het zal verder moeten evolueren om ook in **niet-internationale gewapende conflicten** van toepassing te zijn.

Niet-internationale gewapende conflicten

In 1977 worden twee Aanvullende Protocollen aan de Conventies van Genève uit 1949 toegevoegd. Ze hebben als doel om in internationale (I) en niet-internationale (II) gewapende conflicten beperkingen op te leggen om zo de slachtoffers van de conflicten, en in het bijzonder de burgers, beter te beschermen.

De protocollen vervolledigen niet enkel het IHR door de uitbreiding van de bescherming naar de burgers toe, maar bepalen ook de regels met betrekking tot oorlogvoering door het opleggen van regels voor militaire operaties.

171 staten hebben het Eerste Protocol (I) onderschreven en 4 staten hebben het ondertekend; 166 staten hebben het Tweede Protocol (II) onderschreven en 3 staten hebben het ondertekend (mei 2012).

De bescherming van de kinderen

© ICRC-KOKIC Marko - Afghanistan

Vermits kinderen bijzonder kwetsbaar zijn, voorzien de Conventies van Genève uit 1949 en de Aanvullende Protocollen uit 1977 een reeks van regels die specifiek kinderen beschermen. Niet minder dan 25 artikels in de Conventies van Genève en de aanvullende protocollen vermelden specifiek kinderen.

Het ICRC levert in het bijzonder inspanningen om het fenomeen van de kindsoldaten te bestrijden, onder andere:

- door mee te werken aan de ontwikkeling van rechtsnormen die het fenomeen moeten regelen;
- door de strijdkrachten, de gewapende groepen en de burgerbevolking voor het probleem te sensibiliseren.

Artikel 38 van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind uit 1989 vermeldt daarenboven het respect voor het IHR inzake de rekrutering van kindsoldaten.

Artikel 38 van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het kind uit 1989

De staten verbinden zich ertoe in geval van gewapend conflict het internationaal humanitair recht voor de bescherming van kinderen te respecteren en te doen respecteren.

De onderschrijvende staten nemen alle mogelijke maatregelen om erover te waken dat personen jonger dan vijftien jaar niet rechtstreeks aan het conflict zouden deelnemen.

De onderschrijvende staten lijven in hun strijdkrachten geen personen jonger dan vijftien in. Wanneer staten personen ouder dan vijftien maar jonger dan achttien inlijven, moet voorrang aan de oudere personen worden gegeven.

Overeenkomstig het internationaal humanitair recht zijn de staten in geval van gewapend conflict verplicht de burgerbevolking te beschermen. Ze moeten dan ook alle maatregelen nemen om kinderen, die in een gewapend conflict zijn betrokken, zo goed mogelijk te beschermen en te verzorgen.

Er zijn 193 staten die het verdrag hebben onderschreven en 2 staten hebben ze ondertekend; 146 staten hebben het protocol onderschreven en 24 staten hebben het ondertekend (mei 2012).

In 2000 heeft een aantal staten een facultatief protocol uitgewerkt waarin de minimale leeftijd voor rekrutering en deelname aan de vijandelikheden naar 18 jaar wordt opgetrokken.

Nee tegen landmijnen

© ICRC ESKELAND Lena 2004 - Angola

In de jaren negentig is het ICRC getuige van hoe burgers door landmijnen worden getroffen en welk leed daarmee gepaard gaat. Het comité vraagt dan ook een volledig verbod op landmijnen. Deze oproep volgt op een gelijkaardig verzoek gelanceerd door de internationale campagne voor het verbod op landmijnen (International Campaign to Ban Landmines – ICBL). Verschillende overheden, onder leiding van Canada, starten in 1996 een proces op dat in 1997 leidt tot de aanvaarding van de Verdrag van Ottawa over het verbod op landmijnen.

Er zijn 159 staten partij bij dit verdrag en 2 staten hebben het ondertekend (mei 2012).

Nee tegen clustermunitie

© ICRC DEWET Zenon 2008 - Afghanistan

Gelet op de onaanvaardbare schade die clustermunitie bij burgers en hun goederen veroorzaakt, lanceert Noorwegen in 2007 het 'Oslo-proces'. Het roept de verschillende regeringen op om nieuwe regels met betrekking tot clustermunitie te ondersteunen. In 2008 nemen de staten het Verdrag inzake clustermunitie aan. Dit verdrag verbiedt het gebruik, de productie, de opslag en het transport van clustermunitie en eist van de staten dat ze specifieke maatregelen nemen om te vermijden dat deze wapens in de toekomst nog slachtoffers zouden maken.

70 staten hebben het verdrag onderschreven en 44 staten hebben het verdrag ondertekend (mei 2012).

WAAROM IS HET INTERNATIONAAL HUMANITAIR RECHT BELANGRIJK?

Het Internationale Comité van het Rode Kruis (ICRC) waakt weliswaar over het internationaal humanitair recht (IHR), maar de toepassing van het IHR berust bij de staten die zich ertoe verbinden dat recht na te leven en te verspreiden bij hun bevolking.

Om de nefaste gevolgen van een conflict tot een minimum te herleiden, is het noodzakelijk om de humanitaire principes te promoten. In zijn preventieprogramma's richt het ICRC zich in het bijzonder tot de personen en groepen (zoals de strijdkrachten, de politie, de veiligheidsdiensten, enz.) die het lot van de slachtoffers van een gewapend conflict beïnvloeden of die de werking van de organisatie kunnen belemmeren of vergemakkelijken.

© FICR-AMELIA Soemantri 2007 - Indonesië

Om toekomstgericht te werken, zijn de preventieprogramma's ook op jongeren en onderwijsactoren afgestemd. Ze beogen een gedragsverandering ten opzichte van conflicten in het algemeen en gewapende conflicten in het bijzonder.

En wat indien het internationaal humanitair recht niet zou bestaan?

Het IHR is één van de krachtigste instrumenten waarover de internationale gemeenschap beschikt om de veiligheid en de waardigheid van personen in oorlogstijd te doen respecteren. Volgens het IHR zijn er grenzen aan oorlog en de regels beogen het behoud van een minimum aan menselijkheid in conflicten.

Eén van de doelstellingen van het internationaal humanitair recht is in vredetijd een voorraad menselijkheid op te slaan in het vooruitzicht van de onmenselijkheid die inherent is aan oorlog.

H. Meyrowitz

De Conventies van Genève... blijven ons krachtig herinneren aan de verplichting van ons allen om elkaar te helpen...

Nelson Mandela

Het internationaal humanitair recht uitvoeren en naleven

Het internationaal humanitair recht verplicht elke staat die partij is de Conventies van Genève om elke persoon die ernstige inbreuken heeft gepleegd, op te sporen, te vervolgen en te bestraffen, ongeacht hun nationaliteit of de plaats van de inbreuk.

Tegelijkertijd zijn er sinds de jaren 1980 andere mechanismen dan de klassieke strafrechtelijke vervolging opgekomen. Dat gebeurde vooral in Latijns-Amerikaanse en Afrikaanse landen.

De staten die in een gewapend conflict betrokken waren of onder een repressief regime stonden, hebben zich gerealiseerd dat ze methoden dienen te gebruiken die niet enkel ernstige misdaden strafrechtelijk vervolgen, maar die ook vrede, waarheid, verzoening en de rechten van de slachtoffers bevorderen.

I. Het klassieke strafrechtstelsel

De strafrechtelijke vervolging moet door de nationale rechtbanken van de verschillende staten worden verzekerd. In bepaalde gevallen kunnen personen voor internationale rechtbanken worden gebracht.

A. Op nationaal niveau

In België¹⁷, zijn er verschillende federale departementen (vooral Defensie, Justitie, Binnenlandse Zaken, Volksgezondheid, maar ook Buitenlandse Zaken en Ontwikkelingssamenwerking) bevoegd voor de toepassing van het IHR. De Gewesten en Gemeenschappen zijn hier ook op verschillende niveaus bij betrokken. Om de coördinatie ter zake te vergemakkelijken, werd in 1987 een interministeriële commissie voor humanitair recht opgericht. Ze verenigt de vertegenwoordigers van de federale ministers van bovenvermelde departementen en de eerste minister. Ze vraagt de regeringen van de Gewesten en Gemeenschappen, evenals de takken van het Belgische Rode Kruis, om zich te laten vertegenwoordigen.

De staten staan voor deze opdracht echter niet alleen. De adviserende diensten van het ICRC doen raadgevingen, leveren documenten aan en staan paraat met hulpmiddelen om het IHR te verspreiden.

¹⁷ Internetsite van Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking van het Koninkrijk België: http://diplomatie.belgium.be/nl/Beleid/beleidsthemas/mensenrechten/specifieke_kwesties/internationaal_humanitair_recht/

Het nemen van maatregelen om het humanitair recht toe te passen, is een essentiële eerste stap om de naleving te garanderen. Ook hier ligt de primaire verantwoordelijkheid bij de staten. De verschillende strijdende krachten (leger, ordehandhaving, georganiseerde gewapende groepen, enz.) en de openbare macht moeten een zekere discipline aan de dag leggen. Indien dit onvoldoende gebeurt, kunnen er op nationaal niveau en na het doorlopen van de nodige juridische procedure sancties worden genomen.

België heeft procedures uitgewerkt om inbreuken op het IHR te kunnen vervolgen. De internationale gemeenschap beschikt over steeds doeltreffendere instrumenten om de tekortkomingen van de staten op intern juridisch vlak te compenseren. Het Internationaal Strafhof is daar het jongste voorbeeld van, zelfs al moet er nog gewerkt worden aan zijn universaliteit en slagkracht. De EU, waaronder België, ijvert in dezelfde richting.

B. Op internationaal niveau

1. Van het Internationale Militaire Tribunaal in Neurenberg tot het Internationaal Strafhof

Na de Tweede Wereldoorlog werd van 20 november 1945 tot 1 oktober 1946 het proces van Neurenberg gehouden tegen 24 nazi-oorlogsmisdadigers, voor misdaden tegen de mensheid, oorlogsmisdaden en misdaden tegen de vrede. Het tribunaal werd samengesteld ten gevolge van het akkoord tussen Frankrijk, de Verenigde Staten, het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland en de USSR om de voornaamste nazi-oorlogsmisdadigers te berechten en te bestraffen.

Sindsdien hebben de Verenigde Naties verschillende keren geprobeerd om een permanente internationale strafrechtbank samen te stellen.

In 1993 en 1994 werden door de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties twee internationale straftribunalen opgericht: het Joegoslavië-tribunaal (ICTY – International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia) en het Rwanda-tribunaal (ICTR – International Criminal Tribunal for Rwanda). Deze tribunalen moesten de ernstige schendingen van het internationaal humanitair recht in ex-Joegoslavië (vanaf 1991) en in Rwanda (vanaf 1994) bestraffen.

De onderhandelingen met het oog op het oprichten van een permanente internationale strafrechtbank zijn gestart in 1994 en hebben in juli 1998 in Rome geleid tot de aanvaarding door de staten van de Internationaal Strafhof (IS) (International Criminal Court (ICC)). Deze positieve uitkomst is het resultaat van een jarenlange inspanningen en toont het engagement van de internationale gemeenschap om er voor te zorgen dat de daders van ernstige misdrijven niet onbestraft blijven.

Er zijn 121 staten partij bij het Internationaal Strafhof (mei 2012). Het laatste land dat toetrad, is Guatemala op 2 april 2012.

2. DE BEVOEGDHEID VAN HET INTERNATIONAAL STRAFHOF (IS)

Het is enkel bevoegd wanneer bepaalde voorwaarden zijn vervuld.

- De strafrechtelijke vervolging dient eerst en vooral op nationaal niveau te gebeuren. Enkel wanneer de nationale rechtbanken niet kunnen of willen vervolgen, mag een zaak voor het IS worden gebracht. Dat is het zogenaamde principe van de complementariteit;
- De feiten moeten gepleegd zijn na het in werking treden van de statuten van het Hof (1 juli 2002);
- De feiten moeten zich op het grondgebied van een staat partij bij het Statuut van het Hof hebben afgespeeld of moeten door een burger van een staat partij bij het Statuut van het Hof zijn gepleegd;
- De feiten moeten door een fysieke persoon zijn gepleegd. Staten en privémaatschappijen zijn uitgesloten;
- De feiten moeten kunnen worden omschreven als genocide, misdaad tegen de mensheid of oorlogsmisdaden, zoals bedoeld in artikels 6, 7 en 8 van het Statuut van het Hof.

3. VOOR- EN NADELEN VAN NATIONALE OF INTERNATIONALE RECHTBANKEN

De internationale of gemengde rechtbanken bieden voordelen tegenover de nationale rechtbanken:

- nale gemeenschap recht te spreken, hetgeen een zekere legitimiteit waarborgt;
- dankzij hun internationale samenstelling worden ze geacht onafhankelijk en onpartijdig te zijn;
- de immuniteit verbonden aan een officiële titel van de dader kan in principe niet worden ingeroepen;
- ze dragen op doorslaggevende wijze bij tot de creatie en de uniforme interpretatie van het internationaal recht.

Ze vertonen echter ook gebreken en beperkingen:

- ze hebben een zeer beperkte capaciteit met betrekking tot de omvang van de feiten en het aantal personen dat worden berecht;
- hun procedures zijn buitengewoon zwaar en langdradig;
- het proces gaat dikwijls in een ander land door, wat inhoudt dat de getuigen zich dienen te verplaatsen, dat de rechters de plaats van de misdaad niet bezoeken,...;
- de werkingskosten zijn zeer hoog;
- als gaat over de procedurele waarborgen, dan is er een reëel gevaar voor op een rechtssysteem met twee versnellingen. De internationale rechtbanken gecreëerd door de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties (zoals het ICTY of het ICTR) genieten echter wel van de verplichte samenwerking met en steunverlening door de lidstaten van de Verenigde Naties (uitwijzingen, informatie,...). De lidstaten worden ook verplicht een financiële bijdrage aan de werking van de internationale rechtbank te leveren (proportionele bijdrage).

De nationale rechtbanken bieden zeker een grotere capaciteit om de daders van deze misdaden te vervolgen, tonen een grote betrokkenheid en soms ook een meer menselijke dimensie van gerechtigheid. Anderzijds kunnen ze echter wel van partijdigheid of van een gebrek aan onafhankelijkheid worden verdacht. Het is ook mogelijk dat ze geen eerlijk proces, met respect voor de rechten van de persoon, kunnen garanderen. Ze beschikken soms ook niet over de nodige middelen.

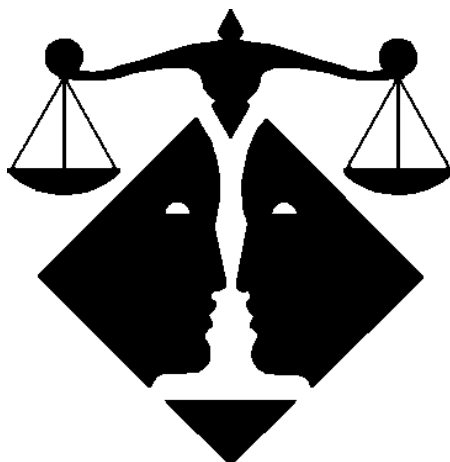
II. Het overgangsrechtssysteem (of 'transitional justice'), een onontbeerlijke aanvulling op het klassieke strafrechtssysteem

Het overgangsrechtssysteem of 'transitional justice' is het geheel aan procedures dat de politieke transitie begeleidt van maatschappijen die een periode van geweld achter de rug hebben (in de breedste zin van het woord: gewapende conflicten, binnenlandse problemen, interne spanningen,...). Ze moet de mensenrechtenschendingen in de loop van een gegeven periode vaststellen en parallel de nationale verzoening binnen de bevolking bewerkstelligen.

Deze mechanismen vullen het klassieke strafrechtssysteem aan en worden meestal gecreëerd na het bereiken van een vredesakkoord of het afkondigen van een nationale wet. Ze kunnen verschillende vormen aannemen naargelang de lokale context.

Twee voorbeelden kunnen worden aangehaald:

- De Commissies voor waarheid en verzoening: dat zijn tijdelijke officiële organen die moeten nagaan of de mensenrechten en het internationaal humanitair recht in een bepaald land tijdens een bepaalde periode al dan niet werden geschonden. Aan de hand van een dialoog tussen slachtoffers, getuigen en daders wensen deze commissies de nationale verzoening te bewerkstelligen en de slachtoffers in de herstel van hun waardigheid bij te staan.
- De Gacaca-rechtbanken (letterlijk: "rechtspraak op het gras") in Rwanda: het gaat hier om een traditioneel rechtspraakssysteem gebaseerd op gewoonten waarin Rwandese staatsburgers (de zogenaamde "Inyangamugayo") zetelen die bekend staan om hun integriteit. Deze rechtbank betreft de lokale bevolking in de uitspraak en is gebaseerd op dialoog. Ze beoogt verzoening en wenst de harmonie binnen de Rwandese samenleving te herstellen.

WOORDENLIJST

Gebruikte afkortingen:

HCV: Hoog Commissariaat voor de Vluchtelingen
 HFB: herstel van familiebanden
 ICRC: Internationaal Comité van het Rode Kruis (International Committee of the Red Cross)
 ICTR: het Rwanda-tribunaal, International Criminal Tribunal for Rwanda
 ICTY: het Joegoslavië-tribunaal, International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia
 IHR: internationaal humanitair recht
 IS: Internationaal Strafhof
 IVO: Internationale Vluchtelingenorganisatie
 RKB: Rode Kruis van België/Belgische Rode Kruis

Centraal agentschap voor inlichtingen:

Orgaan gecreëerd door het ICRC voor het verzamelen van informatie over krijgsgevangenen, verkregen van officiële bronnen of via privépersonen. Deze informatie moet aan het land van herkomst van de krijgsgevangenen worden overgemaakt (of aan de overheid waarvan de gevangenen afhangen). Het agentschap onderneemt dezelfde stappen voor beschermde burgers, vooral als zij geïnterneerd zijn. De informatie wordt aan het land van herkomst of verblijf van de betrokkenen overgemaakt, behalve wanneer de gegevens nadeel aan de betrokkenen of hun families kunnen berokkenen. (zie ook: Nationaal Inlichtingenbureau)

Strijders:

In oorlogstijd nemen enkel de strijders rechtstreeks deel aan het conflict. Deze strijders krijgen de toestemming om te doden, vermits de vijand dient te worden geneutraliseerd, d.w.z. de tegenstander moet in de onmogelijkheid worden gesteld om verder deel te nemen aan de vijandelikheden.
 De leden van de strijdkrachten van een partij bij het conflict en alle personen die niet aan een officieel leger zijn verbonden, maar die rechtstreeks aan het conflict deelnemen genieten van het statuut van strijder, op voorwaarde dat ze de regels van het IHR naleven.
 Door de evolutie van de gewapende conflicten wordt soms over wapendragers gesproken, d.w.z. alle personen die openlijk wapens dragen.

De niet-strijders

Het IHR onderscheidt twee categorieën:

1. de personen die niet aan het conflict deelnemen, d.w.z. de burgers en het medische en religieuze personeel
2. de personen die niet langer aan het conflict deelnemen, d.w.z. de gewonde of zieke strijders, de schipbreukelingen en de krijgsgevangenen

Internationaal Comité van het Rode Kruis:

Door hun herhalende en onderling afhankelijk karakter hebben de conflicten een menselijke, sociale en economische kost die op verschillende generaties doorweegt:

- Het dagelijkse leven, bijvoorbeeld naar school, naar het werk of naar de markt gaan, wordt een bron van angst.
- De mensen aarzelen om huizen te bouwen of om in kleine handelszaken te investeren, want deze kunnen in een vingerknip worden vernietigd

Dit is een particuliere vereniging naar Zwitsers recht.

Gewapende conflicten:

Internationaal gewapend conflict: telkens wanneer er een beroep wordt gedaan op gewapend geweld tussen twee of meer staten

Niet-internationaal gewapend conflict: voortdurende gewapende confrontatie tussen de strijdkrachten van de overheid en een of meer gewapende groepen, of tussen dergelijke groepen onderling en dat zich op het grondgebied van een staat afspeelt. Deze gewapende confrontatie moet een minimale intensiteit bereiken en de betrokken partijen moeten een minimum aan organisatie hebben.

Interne spanningen zoals opstanden of geïsoleerde en sporadische daden van geweld worden niet als gewapende conflicten beschouwd.

Humanitaire gevolgen van gewapende conflicten

Door hun herhalende en onderling afhankelijk karakter hebben de conflicten een menselijke, sociale en economische kost die op verschillende generaties doorweegt:

- Het verlies aan mensenlevens, de verwoestingen en de vertraagde ontwikkeling veroorzaakt door de conflicten benadelen rechtstreeks de betrokken landen en dat heeft gevolgen zowel op het regionale niveau als op wereldniveau.
- De jongeren vormen het grootste deel van de strijdkrachten en worden dus als eersten rechtstreeks door het geweld getroffen. Vrouwen en kinderen ondergaan echter op overmatige wijze de onrechtstreekse effecten.
- In zeer gewelddadige samenlevingen betreuren talrijke families de vroegtijdige dood van een zoon of dochter: wanneer een kind niet op tijd naar huis komt, hebben de ouders goede redenen om voor zijn of haar leven of fysieke veiligheid te vrezen.
- Het dagelijkse leven, bijvoorbeeld naar school, naar het werk of naar de markt gaan, wordt een bron van angst.
- De mensen aarzelen om huizen te bouwen of om in kleine handelszaken te investeren, want deze kunnen in een vingerknip worden vernietigd¹⁸.

Conventie/Verdrag:

Schriftelijk akkoord dat de rechten en plichten van de partijen vastlegt. Een conventie moet meestal door een aantal landen worden bekrachtigd om te kunnen worden toegepast.

Om in een land te kunnen worden toegepast, moet een conventie door de staat zijn bekrachtigd en in de interne wetgeving zijn opgenomen.

Van zodra de staten de conventie hebben bekrachtigd, worden ze partij bij de conventie.

Misdaad tegen de mensheid

Tot de misdaden tegen de mensheid behoren handelingen die gepleegd worden in het kader van een algemene of systematische aanval tegen een burgerbevolking:

- moord;
- uitroeiing;
- tot slavernij herleiden;
- deportatie of gedwongen transport van de bevolking;
- gevangenneming of andere vormen van zware belemmering van fysieke vrijheidsbeperking in tegenstrijd met de fundamentele principes van het internationaal recht;
- foltering;
- verkrachting, seksuele slavernij, gedwongen prostitutie, gedwongen zwangerschap, gedwongen sterilisatie en alle andere vergelijkbare vormen van seksueel geweld;
- vervolging en verdrukking van een groep of een gemeenschap omwille van politieke, raciale, nationale, etnische, culturele, religieuze of seksistische redenen;
- gedwongen verdwijningen;
- apartheid;
- andere gelijkaardige onmenselijke handelingen die opzettelijk veel leed veroorzaken of die de fysieke integriteit of de fysieke of mentale gezondheid in het gedrang brengen.

Genocide of volkerenmoord:

Genocide wordt gedefinieerd als elke daad die wordt gesteld met het oog op de gedeeltelijke of volledige vernietiging van een nationale, etnische, raciale of religieuze groep, zoals:

- het doden van leden van de groep;
- ernstige aantasting van de fysieke of mentale integriteit van leden van de groep;
- opzettelijke onderwerping van een groep aan leefomstandigheden gericht op de gedeeltelijke of volledige vernietiging van die groep;
- maatregelen die de geboortes binnen de groep voorkomen;
- gedwongen verplaatsing van kinderen van de groep naar een andere groep.

Oorlogsmisdaad

De oorlogsmisdaad is een zware schending van het internationaal humanitair recht. Bepaalde inbreuken worden specifiek als oorlogsmisdaad aanzien:

- verkrachting, seksuele slavernij, gedwongen prostitutie, gedwongen zwangerschap en alle andere vormen van seksueel geweld;
- kinderen jongeren dan 15 actief aan conflicten laten deelnemen.

¹⁸ Rapport over de wereldontwikkeling 2001 - Conflicten, veiligheid en ontwikkeling, Wereldbank

Ontheemden:

Ontheemden of verplaatste personen binnen hun eigen land zijn personen of groepen die gedwongen worden hun woning of normale verblijfplaats te ontvluchten, in het bijzonder omwille van een gewapend conflict, van situaties van veralgemeend geweld, door mensenrechtenschendingen, of door natuurlijke rampen of rampen veroorzaakt door de mens of om de gevolgen ervan te vermijden en die de internationaal erkende grenzen van een staat niet hebben overschreden.¹⁹

Internationaal humanitair recht:

Het "internationaal humanitair recht" (IHR) of "recht van de gewapende conflicten" wordt gedefinieerd als het geheel van conventionele regels en gewoonten die de gevolgen van gewapende conflicten op twee manieren beperken:

1. Het beschermt de personen die niet (meer) aan de vijandelikheden deelnemen, zoals burgers, militair en burgerlijk medisch en religieus personeel, gewonde en zieke strijders, schipbreukelingen en krijgsgevangenen. Het biedt een bijkomende bescherming aan vrouwen en kinderen die rekening houdt met hun specifieke behoeften.
2. Het verbiedt of beperkt het gebruik van middelen (bv.: wapens die bijzonder wreed zijn of die geen onderscheid tussen burgers en militairen maken) of methoden (bv.: valsheid, verkrachting) om oorlog te voeren.

Kindsoldaten:

Er wordt ook gesproken over KVSSG (kinderen verbonden aan strijdkrachten en gewapende groepen). Het gaat om alle personen jonger dan 18 die door de strijdkrachten of een gewapende groep worden gerekruteerd of gebruikt, ongeacht de functie die ze vervullen. Het kan gaan om, onder andere maar niet uitsluitend, kinderen, meisjes of jongens, die gebruikt worden als strijders, keukenpersoneel, dragers, boodschappers, spionnen of voor seksuele doeleinden. Het woord duidt dus niet enkel kinderen aan die rechtstreeks aan vijandelikheden deelnemen of deelgenomen hebben.

Internationale Federatie van de verenigingen van het Rode Kruis en de Rode Halve Maan:

De Federatie werd opgericht in 1919. Ze leidt en coördineert in vreedstijd, de internationale hulpverlening aan slachtoffers van natuurlijke, technologische en gezondheidsrampen en aan verplaatste personen.

Ze is de officiële vertegenwoordigster van de nationale verenigingen op de internationale scène. Ze bevordert de samenwerking tussen de nationale verenigingen en tracht hun mogelijkheden op het gebied van rampbestrijding, gezondheid, uitwerking van sociale programma's en promotie van humanitaire waarden te ontwikkelen.

Henry Dunant:

1828-1910. Op 24 juni 1859 is Henry Dunant, een Zwitserse zakenman, op reis in het noorden van Italië. Hij wenst keizer Napoleon III te ontmoeten die in Solferino aan de zijde van Sardinië tegen de Oostenrijkers vecht.

Wanneer hij geconfronteerd wordt met de gruwelijkheden van een strijd die 40.000 slachtoffers heeft gemaakt, mobiliseert hij de lokale bevolking en organiseert hij de hulpverlening aan de gewonden van de twee kampen.

In 1862 beschrijft hij zijn ervaringen in het boek "Een herinnering aan Solferino", waarin hij het idee oppert van een permanente en neutrale hulpverleningsorganisatie.

Boodschap van het Rode Kruis:

Formulier waarmee tussen familieleden nieuws kan worden overgemaakt en dat door afgevaardigden van het ICRC of vrijwilligers van de nationale verenigingen van het Rode Kruis of de Rode Halve Maan wordt afgeleverd.

Antipersoonsmijn:

Een antipersoonsmijn is een mijn die gefabriceerd werd om te ontploffen bij aanwezigheid, nabijheid of het contact met een persoon. Ze zijn gericht om één of meer personen te verwonden, te doden of buiten strijd te stellen. De mijnen die ontploffen door de aanwezigheid, de nabijheid of het contact met een voertuig en niet met een persoon, die voorzien zijn van mechanismen tegen manipulatie, worden niet als antipersoonsmijnen beschouwd, precies omwille van de aanwezigheid van dit apparaat.

Vluchtelingen:

Personen die het eigen grondgebied verlaat om conflicten te ontvluchten. Deze personen kunnen in vluchtelingenkampen worden ondergebracht, onder de bescherming van het Hoog Commissariaat voor de Vluchtelingen van de Verenigde Naties (HCV).

Sommige personen kunnen aan een potentieel asielland vragen om het statuut van 'vluchteling' te krijgen, in de juridische zin van het woord. (De persoon is dan een asielzoeker).

¹⁹ Richtlijnen inzake de verplaatsing van personen binnen hun eigen land (VN - 1998)

D E 7 FUNDAMENTELE PRINCIPES VAN DE RODE KRUISBEWEGING

Menselijkheid

Het Rode Kruis, een nationale en internationale beweging, wenst hulp te bieden aan alle slachtoffers van het slagveld, zonder onderscheid, en wil het menselijke leed voorkomen en verlichten. Het tracht het leven en de gezondheid te beschermen en wil respect voor de menselijke persoon afdwingen. De beweging bevordert de onderlinge verstandhouding, de vriendschap, de samenwerking en een duurzame vrede tussen alle volkeren.

Onpartijdigheid

Het Rode Kruis maakt geen enkel onderscheid in nationaliteit, ras, godsdienst, sociale positie of politieke overtuiging. De organisatie wenst enkel en alleen de hulpverlening op het lijden van de mensen af te stemmen en de ellende te verlichten, met prioriteit aan de ernstigste gevallen.

Neutraliteit

Om het vertrouwen van iedereen te behouden, neemt het Rode Kruis nooit deel aan vijandelijkheden, of aan politieke, religieuze, raciale of filosofische controverses.

Onafhankelijkheid

Het Rode Kruis is onafhankelijk. Het staat de overheid bij in hun humanitaire activiteiten en is onderworpen aan de nationale wetgeving. De nationale verenigingen moeten echter wel een autonomie behouden, want enkel op die wijze kunnen ze de principes van het Rode Kruis naleven.

Vrijwilligerswerk

Het Rode Kruis is een hulpverleningsorganisatie die belangeloos en vrijwillig werkt.

Eenheid

In eenzelfde land kan slechts één enkele Rode Kruisbeweging bestaan. Ze moet openstaan voor iedereen en de humanitaire hulp over het volledige grondgebied verdelen.

Universaliteit

Het Rode Kruis is een universele organisatie. Alle verenigingen binnen de beweging hebben dezelfde rechten en moeten elkaar bijstaan.

B RONNEN

Comité international de la Croix-Rouge - www.cicr.org

Groupe de recherche et d'information sur la paix et la sécurité - www.grip.org

Croix-Rouge de Belgique, Mouvement international de la Croix-Rouge et du Croissant-Rouge et droit international humanitaire : 150 ans d'histoire commune, 2009

AGERS, Etre et devenir citoyen : contributions à devenir citoyen, 2008

Banque mondiale, Rapport sur le développement dans le monde 2011 – Conflits, sécurité et développement

KOLB R., VITE S., Le droit de l'occupation militaire, Bruylant, Bruxelles, 2009.

KLM, Bloed, slijk en tranen. De Grote Oorlog in het Legermuseum.

SLIM H., Les civils dans la guerre : identifier et casser les logiques de violences, Edition Labor et Fides, Genève, 2009.

CONTACTEN

Voor algemene inlichtingen:

Rode Kruis-Vlaanderen

Motstraat 40 2800 Mechelen
tel. 015 44 33 22 fax 015 44 33 11

Voor een project of een pedagogische animatie:

Rode Kruis-Vlaams-Brabant

Herestraat 49/BTC 3000 Leuven
tel. 016 39 80 70 fax 016 39 80 79 <http://vlaams-brabant.rodekruis.be/>

Rode Kruis-Antwerpen

Belgiëlei 34 2018 Antwerpen
tel.: 03 286 93 00 fax 03 286 93 29

Rode Kruis-Limburg

Boomkensisstraat 303 3500 Hasselt
tel.: 011 28 09 20 fax 011 27 35 33

Rode Kruis-Oost-Vlaanderen

Ottergemsesteenweg 413 9000 Gent
tel. 09 225 81 97 fax 09 225 49 93

Rode Kruis-West-Vlaanderen

Dirk Martensstraat 11 8200 St.Andries-Brugge
tel. 050 45 90 00 fax 050 31 09 59

Rode Kruis-Brussel-Hoofdstad

Stallestraat 96 1180 Ukkel
tel. 02 371 31 63 fax 02 646 90 19

In samenwerking met

Koninklijk Museum van het Leger en de Krijgsgeschiedenis
Musée royal de l'Armée et d'Histoire militaire

Koninklijk Museum van het Leger en de Krijgsgeschiedenis

De geleide bezoeken worden verzekerd door de educatieve dienst van het museum.

Voor alle aanvragen, contacteer 02/ 737 79 07

Verantwoordelijke uitgever: - D. Sondag-Thull, Stallestraat 96, 1180 Brussel- 2012